

HET ONDERSCHIED Aanpassing Tweede Fase ZIT 'M IN DE GESCHIEDENIS

De nota kunt u downloaden
van: [www.minocw.nl/
tweedefase/index.html](http://www.minocw.nl/tweedefase/index.html)

Discussie-sites:
nrc.nl/discussie
vgnkleio.nl

Hans Pols

Discussienota

'Wie heeft het over versnippering of te zwaar; de collega's niet, de schoolleiding niet en de leerlingen ook niet.'

Begin januari verscheen de langverwachte discussienota over de aanpassing van de tweede fase. Het bestuur van de VGN nam voorlopig geen standpunt in; het besloot eerst de leden te raadplegen. Maar nu moet het zijn stem laten horen.

Wat demonstrerende pubers allemaal niet vermogen; nauwelijks hadden wij de eerste keer studiewijzers uitgedeeld en zij de eerste keer het woord zelfstandigheid gehoord, of ze togen al naar Den Haag. Veel indruk maakte hun wijze van argumenteren, daar kunnen wij nog wat van leren. Leerlingen hoor je ondertussen niet meer klagen en leerkrachten hebben inmiddels geleerd er het beste van te maken. Maar het kwaad was al geschied; rust aan het onderwijsfront zal er voorlopig niet meer komen. Want onderwijs is net een wasmiddel: het kan met minder altijd beter. Dus kon je er op wachten: de wijzigingsvoorstellen voor het programma in de bovenbouw in een discussienota. Een ongetwijfeld goed betaalde ambtenaar in Zoetermeer bedacht er zelfs een titel bij: *Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo*.

U en ik zouden zo'n tekst niet zonder schaamte aan het papier toevertrouwen, maar hij is er waarschijnlijk bijzonder trots op. De nota is geschreven om problemen in het programma op te lossen dat versnipperd en overladen zou zijn. Terwijl de werkelijke problemen, zoals de terreur van

'afvinkbare' handelingsdelen en praktische opdrachten, niet aangepakt worden, moet wel het mes in het programma. En dat kan de nodige consequenties voor ons vak hebben. Terwijl 'De Rooy' nog niet eens geïmplementeerd is – als je het zo niet noemt, neemt niemand je nog serieus – dus maak je borst maar nat.

Ledenraadpleging

De discussienota is naar alle scholen gestuurd. Het bestuur van de VGN heeft gemeend niet zelf direct een standpunt te moeten innemen. De leden is gevraagd te reageren op negen stellingen die betrekking hebben op de eventuele consequentie van de discussienota voor ons vak. Die stellingen zouden aan de leden zijn gemaild.

Nou weet ik niet of u de stellingen ontvangen heeft, ik niet. Ik vond ze op de VGN-site. Het is dus zeer de vraag of deze wijze van ledenraadpleging een goede is. Maar dit terzijde. Het bestuur laat nog even niets van zich horen. In plaats van duidelijk te stellen, zoals bij eerdere gelegenheden, dat 'geschiedenis (...) onontbeerlijk (is) bij maatschappelijke vorming, burgerschapsvorming en cultuuroverdracht'; kortom dat geschiedenis

gewoon in de beide profielen waarin het nu verplicht is, gehandhaafd moet blijven en dat geschiedenis ook in het gemeenschappelijk deel van het vwo moet blijven, wordt eerst een vrij willekeurige peiling gehouden.

Zoals te verwachten valt, blijkt uit de reacties op de website van de VGN gelukkig dat het idee om van geschiedenis een keuzevak te maken de meeste collega's niet aanstaat. Of je daardoor meer gemotiveerde leerlingen krijgt, kan ernstig worden betwijfeld. Iedereen kan zich de situatie van voor de tweede fase nog wel herinneren.

Natuurlijk zou het prachtig zijn als het aantal uren voor geschiedenis werd uitgebreid (van 240 naar 320 slu in de havo en van 360 naar 480 slu in het vwo), maar niemand noemt dit als argument om het verplichte karakter van het vak los te laten. Ook over het werkgelegenheidsaspect wordt niet gesproken, waarschijnlijk omdat het aantal uren voor de docenten bij een verandering wel gelijk zal blijven.

En de versnippering in het programma? Dat is het vak geschiedenis toch niet aan te wijven, want als er één vak 'vakoverstijgend' is, dan is dat

Geschiedenis moet verplicht blijven

De voorstellen van minister van der Hoeven van Onderwijs betreffende het geschiedenisonderwijs in de Tweede Fase zijn onverantwoordelijk. Het vak wordt ten onrechte gereduceerd tot een keuzevak, menen **Hans Blom en Piet de Rooy.**

het onze wel. Het is zoals iemand opmerkt:

'Wie heeft het over versnippering of te zwaar; de collega's niet, de school-leiding niet en de leerlingen niet.'

Wat het overzicht van de twintigste eeuw betreft, daarover heerst vrijwel eenstemmigheid: het dient een plaats in het examenprogramma te krijgen.

Over de waardering van het profielwerkstuk heerst minder eenstemmigheid; toch moet het aan iedereen duidelijk zijn dat de huidige opzet schreeuwt om fraude. In laatste instantie kun je een profielwerkstuk niet weigeren, want dan zou je het een veel te groot gewicht geven, namelijk de leerling de toegang tot deelname aan het examen ontzeggen. Toch komt deze 'meesterproef' met name op het havo – welk meesterlijk bewijs daar wordt afgelegd is me na al die jaren nog steeds onduidelijk – vaak alleen maar met het betere knip-en-plakwerk tot stand. Dus moet het profielwerkstuk wél een cijfer krijgen, maar dat kan natuurlijk nooit een eigen plek op de cijferlijst krijgen.

Prominenten op de bres

Wie al snel de publiciteit zochten waren Hans Blom, directeur van het NIOD en de Amsterdamse hoogleraar Piet de Rooy, de man van het rapport. In *NRC/Handelsblad* van 16 januari 2003 pleitten zij, uiteraard, voor het behoud van het vak geschiedenis in de beide maatschappijprofielen. Hun pleidooi werd onderschreven door een groot aantal prominenten uit bedrijfsleven, openbaar bestuur, politiek, wetenschap en cultuur: Job Cohen, Frits Bolkenstein,

Hella Haasse, Hans van Mierlo en dus ook door Harry Mulisch.

Mulisch, die onlangs in een talkshow op de Duitse televisie wist te vermelden dat Willem van Oranje misschien wel een verhouding had gehad met de vrouw van Balthazar Gerardts en dat de moord op Oranje dus mogelijk helemaal geen politieke moord was geweest, maar gewoon een ordinaire crime passionel.

Waarmee hij, onbedoeld, met zijn verhaal De Rooy en Blom een extra argument gaf, want als iemand met een degelijke, vooroorlogse schoolopleiding al zoiets vertelt, wat gaat de hedendaagse schooljeugd straks dan wel niet aan historische fictie rondbazuinen?

De reacties in de krant en op de NRC-site op het stuk van Blom en De Rooy waren overigens duidelijk: geschiedenis mag niet verdwijnen uit het verplichte deel van het curriculum.

Toch kan de argumentatie in hun stuk niet echt overtuigen, het heeft, zoals iemand schreef, een hoog *'melk moet, melk doet je goed'* gehalte.

Maar ja, leg maar eens uit waarom geschiedenis zo belangrijk is. Geschiedenis kun je leren, maar van geschiedenis niet. Zelfs het argument, door Blom en De Rooy met instemming geciteerd, uit een NRC-commentaar, dat wie zijn heden niet kent, zijn heden evenmin begrijpt, is onzinnig. Welke garantie heeft iemand die zijn verleden wel kent, dat hij daarmee ook zijn heden zal begrijpen?

Begrijpen wij, omdat wij historici zijn, zoveel meer van het huidige tijdsgewricht dan, pak weg, biologen, loodgieters, of verpleegsters? En hebben wij, omdat wij de geschiedenis heb-

ben bestudeerd, nu allemaal dezelfde opvatting over wat er met Irak zal of moet gebeuren?

Lees de stukjes van Lammers en Van Rossem er maar op na!

Bovendien, is het eigenlijk wel mogelijk je eigen verleden écht te kennen?

Belang van geschiedenis

Nee, om het belang van ons vak aan te tonen zijn betere argumenten nodig. En we kennen ze, omdat iedereen weet dat geschiedenis het bindmiddel kan zijn in een samenleving die steeds minder 'samen' heeft. Dat lijkt op de negentiende eeuwse opdracht en in zekere zin is het dat ook. Alleen knopen we onszelf niet op aan nationalistische gevoelens.

Ons vak heeft betekenis voor de vorming van jonge mensen tot staatsburgers, omdat het bij ons in de les gaat over vragen als: wat is Nederland, wat is haar plaats in Europa en in de wereld.

We doen dus aan noodzakelijke cultuuroverdracht en willen daarmee ook weerstand bieden aan de steeds verder uitdijende verdebilisering van ons land.

En we hopen ook dat we iets van het door ons gekoesterde relativiseringsvermogen kunnen overdragen.

Een en ander kan natuurlijk alleen als geschiedenis in de tweede fase weer echt inhoud krijgt; geen flauwe politiek correcte thema's meer en niet meer historicusje-spelen met vage vaardigheden.

Zo is het, niets meer en niets minder. Reden genoeg om niet te laten sollen met de positie van ons mooie vak.